

52887 - گۇناھكار ئىنسان قىيامەت كۈنىدە نام-ئەمەل كىتابىنى قانداق ئالىدۇ؟

سۇئال

قىيامەت كۈنى نام-ئەمەل سەھىپىلىرى تارقىتىلغاندا ئوڭ قولىغا بېرىلگەنلەر مۇتلەق دوزاخقا كىرمەمدۇ؟، ئۇنىڭ ئەكسىچە نام-ئەمەل سەھىپىسى ئارقىسىدىن سول قولىغا بېرىلگەنلەر مۇتلەق جەننەتكە كىرمەمدۇ؟، كىتابى ئوڭ قولىغا بېرىلىپ جەننەت ئەھلى ئىكەنلىكى بىلىنگەندىن كېيىن قانداقمۇ دوزاخقا ئازابلىنىدۇ؟. بۇ ھەقتە چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى سورايمەن.

تەپسىلىي جاۋاب

قۇرئان ۋە ھەدىسنىڭ دەلىلىگە كۆرە، ئىنسانلار قىيامەت كۈنىدە نام-ئەمەل سەھىپىلىرىنى ئالىدۇ، بەزىلەر ئوڭ تەرەپتىن ئالىدۇ، بەزىلەر ئارقىسىدىن سول تەرەپتىن ئالىدۇ.

بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ فَيَقُولُ هَؤُلَاءِ أَقْرَبُوا كِتَابِي * إِنِّي ظَنَنْتُ أَنِّي مُلَاقٍ حِسَابِي * فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ * فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ * قُطُوفُهَا دَانِيَةٌ * كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ الْخَالِيَةِ * وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِشِمَالِهِ فَيَقُولُ يَالَيْتَنِي لَمْ أُوتَ كِتَابِي * وَلَمْ أَدْرِ مَا حِسَابِي * يَالَيْتَهَا كَانَتِ الْقَاضِيَةَ، مَا أَغْنَىٰ عَنِّي مَالِي، هَلْكَ عَنِّي سُلْطَانِي، خَذُوهُ فَعُوهُ، ثُمَّ الْجَحِيمَ صَلُّوه، ثُمَّ فِي سِلْسِلَةٍ ذَرْعُهَا سَبْعُونَ ذِرَاعًا فَاسْلُكُوهُ إِنَّهُ كَانَ لَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ تەرجىمىسى: «نامە - ئەمالى ئوڭ قولىغا بېرىلگەن ئادەم (خۇشاللىقتىن): «بۇ مېنىڭ نامە - ئەمالىمنى ئېلىپ ئوقۇپ بېقىڭلار، مەن ھېساباتىمغا مۇلاقات بولىدىغانلىقىمغا مۇقەررەر ئىشەنگەن ئىدىم» دەيدۇ، ئۇ كۆڭۈللۈك تۇرمۇشتا بولىدۇ، ئېسىل جەننەتتە بولىدۇ، ئۇنىڭ مېۋىلىرى (ئۆرە تۇرغاندىمۇ، ئولتۇرغاندىمۇ، ياتقاندىمۇ قولىنى سوزۇپلا ئالالايدىغان دەرىجىدە) يېقىن بولىدۇ، (ئۇلارغا) «ئۆتكەنكى كۈنلەردە (يەنى دۇنيادىكى چاغلاردا) ياخشى ئەمەللەرنى قىلغانلىقىڭلار ئۈچۈن، خۇشال - خۇرام يەڭلار، ئىچىڭلار» دېيىلىدۇ، نامە - ئەمالى سول قولىغا بېرىلگەن ئادەم ئېيتىدۇكى، «ماڭا نامە - ئەمالىم بېرىلمىگەن بولسىچۇ، ھېسابىمنىڭ نېمە بولغانلىقىنى بىلمىسەم ئىدىم!، دۇنيادا ئۆلۈمۈم ھاياتىمنى (ئاخىرەتتە قايتا تىرىلمەس قىلىپ) ئاخىرلاشتۇرسىچۇ، مېنىڭ مال - مۈلكۈم ماڭا ھېچ نەرسىگە ئەسقاتمىدى، مېنىڭ ھوقۇقۇم قولۇمدىن كەتتى، (ئاللاھ دوزاخقا مۇئەككەل پەرشتىلەرگە) ئېيتىدۇ: «ئۇنى تۇتۇڭلار، ئۇنىڭغا تاقاق سېلىڭلار، ئاندىن ئۇنى دوزاخقا تاشلاڭلار، ئاندىن ئۇنى ئۇزۇنلۇقى 70 گەز كېلىدىغان زەنجىر بىلەن باغلاڭلار، (ئۇنىڭ بۇنداق ئازابلىنىشى شۇنىڭ ئۈچۈندۇركى) ئۇ ھەقىقەتەن ئۇلۇغ ئاللاھقا ئىمان ئېيتىمىغان ئىدى» [سۈرە ھاققە 19-33-ئايەتكىچە].**

ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ * فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا * وَنَقْلِبُ إِلَىٰ أَهْلِهِ مَسْرُورًا * وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ وَرَاءَ ظَهْرِهِ * فَسَوْفَ يَدْعُو ثُبُورًا * وَيَصْلَىٰ سَعِيرًا * إِنَّهُ كَانَ فِي أَهْلِهِ مَسْرُورًا * إِنَّهُ ظَنَّ أَن لَّنْ يَحُورَ تەرجىمىسى:**

«نامە - ئەمالى ئوڭ تەرىپىدىن بېرىلگەن ئادەمدىن ئاسان ھېساب ئېلىنىدۇ، (ئۇ جەننەتتىكى) ئائىلىسىگە خۇشال - خۇرام قايتىدۇ، نامە - ئەمالى ئارقا تەرىپىدىن بېرىلگەن ئادەم، ۋاي» دەپ توۋلايدۇ (يەنى ئۆلۈمنى ئارزۇ قىلىدۇ)، دوزاخقا كىرىدۇ، چۈنكى ئۇ (دۇنيادىكى چېغىدا) ئائىلىسىدە شاد - خۇرام ئىدى، ئۇ پەرۋەردىگارىنىڭ دەرگاھىغا قايتمايمەن دەپ گۇمان قىلدى». [سۈرە ئىنشقاق 7-14-ئايەتكىچە].

يۇقىرىدا بايان قىلىنغان ئايەتلەر بەختلىك مۆمىنىڭ نامە - ئەمەل كىتابىنى ئوڭ تەرەپتىن ئالىدىغانلىقى، بەختسىز كاپىرىنىڭ كەينى تەرىپىدىن سول قولى بىلەن ئالىدىغانلىقى بىلدۈرىدۇ.

يۇقىرىدا بايان قىلىنغان «ئۇ ھەقىقەتەن ئۇلۇغ ئاللاھقا ئىمان ئېيتىمىغان ئىدى»، «ئۇ پەرۋەردىگارىنىڭ دەرگاھىغا قايتمايمەن دەپ گۇمان قىلدى» دېگەن ئايەت، شۇنداقلا **وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا هُمْ أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ** تەرجىمىسى: «بىزنىڭ ئايەتلىرىمىزنى ئىنكار قىلغانلار بەتبەختلەردۇر» دېگەن ئايەتلەر نامە - ئەمالىنى سول تەرىپىدىن ئالىدىغانلارنىڭ كاپىر ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ.

ئىمام قۇرتۇبى رەھىمەھۇللاھ تەپسىرىنىڭ 20-توم 65-بەتتە: كاپىرلار نامە - ئەمەل كىتابىنى سول تەرەپتىن ئالىدىغانلار كاپىرلاردۇر دېگەن.

بۇ ئايەتلەر نامە - ئەمالىنى سول تەرەپتىن ئالىدىغانلارنىڭ كاپىرلار ئىكەنلىكىنى ئوچۇق بايان قىلىدۇ.

ئاللاھ تائالاغا ئىتائەت قىلىدىغان مۆمىن شەكسىز ئازابىتىن قۇتۇلىدۇ، نامە - ئەمالىنى ئوڭ تەرەپتىن ئالىدۇ. يۇقىرىدا بايان قىلىنغان ئايەتلەرنى بۇنى ئىپادىلەيدۇ. ئاسان ھېساب دېگەن ئىنچىكە تەكشۈرمەستىن پەقەت قىلغان ئەمەللىرىنى كۆرسىتىپ قويۇشتۇر. ئەمما ھېسابى ئىنچىكە تەكشۈرۈلگەن كىشى ئازابلىنىدۇ ياكى ھالاك بولىدۇ، بۇ توغرىدا بۇخارى رىۋايىتى 6172-ھەدىس، مۇسلىم رىۋايىتى 2876 - ھەدىسلەر بۇنى ئىپادىلەيدۇ.

يەنە بۇ توغرىدا بايان قىلىنغان ھەدىسلەردىن: سەپۋان ئىبنى مۇھرىزدىن بايان قىلىنىدۇكى، ئۇ كىشى مۇنداق دەيدۇ: مەن ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ بىلەن قول تۇتۇشۇپ كېتىۋاتاتتىم، تۇيۇقسىز بىر كىشى ئۇچراپ، ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن: سەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن قىيامەت كۈنىدە بەندە بىلەن رەببى ئارىسىدىكى "نەجۋا" (پىچىرلىشىش) توغرىسىدا قانداق ھەدىس ئاڭلىغان ئىدىك؟ دېدى، ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ: مەن بۇ توغرىدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم: «ئاللاھ تائالا مۆمىنلەرگە يېقىنلىشىپ ئۇنى ئوراپ، يوشۇرۇپ تۇرۇپ ئۇنىڭدىن: پالانى ۋاقىتتا، پالانى جايدا قىلغان گۇناھىڭنى ئېتىراپ قىلامسەن؟، يەنە پالانى ۋاقىتتا، پالانى جايدا قىلغان گۇناھىڭنى ئېتىراپ قىلامسەن؟ دەپ سورايدۇ، مۆمىن بەندە تىترەپ، خىجىل بولۇپ، شۇنداق ئى رەببىم! ئېتىراپ قىلىمەن دەيدۇ، ھەتتا بارلىق گۇناھلىرىنى ئېتىراپ قىلىپ ئەمدى مەن تۈگەشتىم دەپ ئويلايدۇ، ئاللاھ تائالا ئۇ كىشىگە: بۇ گۇناھلىرىڭنى دۇنيادا يۈگىگەنتىم، بۈگۈن بۇ گۇناھلىرىڭنى مەغپىرەت قىلىم دەيدۇ، ئۇنىڭغا ئوڭ تەرىپىدىن ياخشىلىق كىتابى بېرىلىدۇ. ئەمما كاپىر، مۇناپىقلار خالايقلارنىڭ ئالدىدا چاقىرىلىپ، ئۇلار ئاللاھنى ئىنكار قىلغانلاردۇر دېيىلىدۇ» [بۇخارى رىۋايىتى 2441-ھەدىس. مۇسلىم رىۋايىتى 2768 -

ھەدىس. ئىبنى ماجە رىۋايىتى 183 - ھەدىس].

ئەمما ئالدى بىلەن دوزاخقا كېرىپ ئاندىن دوزاختىن چىقىدىغان ئاللاھنىڭ بىرلىكىگە ئىشەنگەن ئاسى مۇسۇلمانلار ھەققىدە ئالىملارنىڭ قارىشى پەرىقلىقتۇر، بەزى ئالىملار بۇلارمۇ نام-ئەمەلىنى ئوڭ تەرەپتىن ئالىدۇ دەيدۇ، بەزى ئالىملار: ئۇلار نام-ئەمەلىنى سول تەرەپتىن ئالىدۇ دەيدۇ.

سەپارىنى رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "كاپىرغا نام-ئەمەلى ئارقىسىدىن سول قولىغا بېرىلىدۇ، ئاسى مۇمىنلىك بولسا ئالدىدىن سول قولىغا بېرىلىدۇ، ئىتائەتچان مۇمىنلىك بولسا ئالدىدىن ئوڭ قولىغا بېرىلىدۇ. ماۋەردى شۇنى كەسكىن ئېيتىدۇكى، مەشھۇر قاراشقا كۆرە، پاسىق مۇسۇلمان تەۋبە قىلماستىن پاسىقلىق ھالىتىدە ۋاپات بولغان بولسا، ئۇنىڭغىمۇ نام-ئەمەلى ئوڭ تەرەپتىن بېرىلىدۇ، ئاندىن بۇ مەسىلە ھەققىدە تەۋەققۇپ-سۆز قىلماسلىقنى بايان قىلىدۇ ۋە ھېچ كىشى پاسىق مۇسۇلمان نام-ئەمەلىنى سول قولىدىن ئالىدۇ دېمىگەن دەيدۇ".

مالىكى مەزھىپىدىكى مەشھۇر ئالىم يۇسۇپ ئىبنى ئۆمەر مۇنداق دەيدۇ: "ئاللاھنىڭ بىرلىكىگە ئىشەنگەن ئاسى مۇسۇلمانلار ھەققىدە ئالىملارنىڭ قارىشى پەرىقلىقتۇر، بەزىلەر ئۇلار نام-ئەمەلىنى ئوڭ قولى بىلەن ئالىدۇ دېسە، يەنە بەزىلەر سول قولى بىلەن ئالىدۇ دەيدۇ.

ئۇلارنى نام-ئەمەلىنى ئوڭ قولى بىلەن ئالىدۇ دېگەن قاراشقا كۆرە، ئۇلار بۇنى دوزاخقا كېرىشتىن بۇرۇن ئالىدۇ، بۇ ئۇلارنىڭ دوزاختا مەڭگۈ قالمايدىغانلىقىنىڭ ئالامىتى بولىدۇ دېيىلىدۇ. بەزىلەر بۇنى دوزاختىن چىققاندىن كېيىن ئالىدۇ دەيدۇ".

ھەممىدىن توغرىنى ئاللاھ تائالا ياخشى بىلگۈچىدۇر.

[لەۋامىئۇل ئەنۋار ئەل بەھىئە 2-توم 183-بەت].

شەيخ ئىبنى ئۇسەيمىن رەھىمەھۇللاھدىن: ئاسى مۇمىن نام-ئەمەلىنى ئوڭ قولى بىلەن ئالامدۇ ياكى سول قولى بىلەنمۇ؟ دەپ سورالغاندا، شەيخ: ئوڭ قولى بىلەن ئالىدۇ دەپ جاۋاب بەرگەن. [سەپارىنىيە شەرھىسىگە قېتىلغان سوئاللار 500-بەت].

يۇقىرىدىكى ئايەتلەرنىڭ مەزمۇنىغا كۆرە-ھەممىدىن توغرىنى ئاللاھ تائالا ياخشى بىلگۈچىدۇر-نام-ئەمەلىنى پەقەت كاپىرنىڭ سول قولى بىلەن ئالىدىغانلىقى ئېنىق بولدى.

مۇسۇلمان كىشى نام-ئەمەلىنىڭ ئوڭ تەرەپتىن بېرىلىشى ئۈچۈن تائەت-ئىبادەت ۋە ياخشى ئىشلارنى كۆپ قىلىشى كېرەك. ئاللاھ تائالا بىزلەرنى نام-ئەمەلى ئوڭ تەرەپتىن بېرىلىدىغانلارنىڭ جۈملىسىدىن قىلسۇن.

ھەممىدىن توغرىنى ئاللاھ تائالا ياخشى بىلگۈچىدۇر.